

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (skrajna l. nadst.). Uradno ure za stranke so od 10. do 11. ugodne in od 5. do 6. ugodne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

MAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Posno K 2160, polletna K 1080, četrtletna K 540, mesečna K 180; za Nemčijo celoletno K 2640; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 3600.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. in uraduje za stranke od 8. do 2. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstotnica 30 vin., pocenjen prostor, poslana in vključne 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali pre malo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Slev. 670.

V Ljubljani, v petek dne 29. avgusta 1913

Leto III.

Klerikalizem in demokracija.

Goriški nadškof Sedej je izrekel svoj anatem nad listoma »Gorica« in »Primorski list«. Oba časopisa sta klerikalna in sta imela nedvomno največ zaslug za to, da je prišel klerikalizem na Goriškem do veljave. Ker pa dr. Gregorčič vendar precej pozna goriško ljudstvo in ve, da nikakor ni dostopno tistemu strupenemu klerikalizmu, ki se je razvil na Kranjskem, je bila njiju pisava vendar nekoliko manj lunatična. To pa ni bilo vseh petelinom kranjske šole, pa so ustanovili »Novi Čas«, ki je imel zagovarjati strogo črno politiko in najskrajnejši klerikalni radikalizem. »Novi Čas« je od začetka nastopal z vso tisto besno nestrpnostjo, ki odkljuje kranjske klerikalce, ali izprva je prihajalo le tupatam do manjših prask med staro in novostrojariji. Ko pa so novi boljbolj kazali rogove, se je poostiril boj, in pri letošnjih deželnozborskih volitvah je prišlo do popolnega razkola.

Zdaj je nadškof Sedej črtal »Gorico« in »Primorski list« izmed pravovernih katoliških listov. In povedal je vse vzroke te krute sodbe, o kateri so obveščeni vsi farovži po deželi, seveda z namenom, da začno boj proti bojkotiranima listoma.

Nadškof Sedej pravi v svojem zanimivem pismu: Glasila, ki hočejo veljati za katoliška, naj ne apelirajo le za časa volitev na katoliška načela, marveč so dolžna, ta načela udeležiti vedno in povsod.

To je sporočil nadškof uredništvu že dne 10. februarja 1912., ali redakcija, kakor pravi, se ni ravnila po njegovih navodilih. Za nas je predvsem zanimivo to, da dajejo katoliški škofi katoliškim listom redno navodila in da jih kličejo na odgovornost, če jim v teh listih kaj ni všeč. Marsikdo je najbrže šele iz te nadškofove poslanice zvedel, da imajo pri škofijskih stolnicah posebno zasledovalne svete (Consilium Vigilantie), ki se bavijo z vohunarstvom po katoliških časopisih. S tem je torej jasno dokazano, da o neodvisnosti katoliških listov ni govora in da ti časopisi niso odgovorni svojim strankam, temveč da stoje škofi kot vrhovna oblast nad njimi, da jim izdajajo ukaze, da jih kontrolirajo, da jih karajo in kaznujejo. Če se torej kakšna klerikalna stranka imenuje »ljudska«, je to po jasnih izrekih goriškega nadškofa masno sleparstvo, ker nima ljudstvo v takih strankah nobene besede. V vsaki demokratični organizaciji prihaja kompetenca od spodaj, ne pa od zgoraj. Nad vodstvom vsake demokratične stranke stoji njen zbor, torej masa, ki sodi o delovanju, ki sestavlja program, daje navodila in s svojimi sklepi določa smer politike. V klerikalnih strankah to ne velja. Tam imajo škofje ukazovati, stranka pa se ima pokoravati in njeni listi so neposredno podrejeni škofom, ki jih nadzorujejo.

Da je izključen vsak dvom, pa izreka škofovo pismo, ponavlja stare določbe:

»Katoliški politiki imajo spoštovati škofovo avtoriteto.«

In pred tem razlaga pismo katoliške dolžnosti katoliškega časopisa tako obširno, da ne ostane temu časopisu niti ped za svobodo gibanja. Pismo namreč pravi:

»Dalje mora poudarjati Consilium Vigilantie, da se mora tudi politika ravnati strogo

po načelih katoliške morale. Cerkvena oblast ima paziti, da se vsi držijo teh načel in ne obračajo morale po politiki... Vsako človeško dejanje, torej tudi politično, spada pred forum katoliške morale. Ker je pa cerkev varhinja moralnih resnic in od Boga postavljena vzgojiteljica narodov, ima kot taka neoporečen vpliv tudi na politično življenje in zato katoliška politika ne sme prekorajiti onih mej, ki so jih začrtala katoliška načela.«

Načela katoliške morale, po katerih se mora ravnati katoliška politika, niso zapisana v vesti političarjev, ampak predpisuje jih škof. Pred njegov forum spada sploh vsako človeško dejanje, in zato je demokracija sploh pregrešna. Kajti po demokratičnih načelih spada vsa politika pred forum ljudstva. Dva različna sodnika pa ne moreta biti nikjer. Če je škof pravi sodnik, tedaj je nauk, da ima soditi ljudstvo, pregrešen. Cerkev ga ne more priznati, in ker so klerikalni politiki odgovorni cerkvi, ne morejo in ne smejo biti demokratični. Če bi bili res demokratični, bi bili puntarji; če so pa pravi katoliški politiki, pa vendar pravijo, da so demokratični, tedaj se morajo lažje.

To so sicer vse že stare reči, ali klerikalci so jih vedno tajili in se delali, kakor da imajo svobodno stranke in svobodno časopisje; »naše dobro ljudstvo« je baje podlaga njih politike, in da bi ne zmanjkalo peska v očeh, prireajo celo spretno inscenirane zборе, ki naj bi na objektivnega gledalca napravili vtisk, da ima ljudstvo samo kaj odločati v stranki. Zato je dobro, če razganja gospod dr. Sedej te zmote, pa pripoveduje na ves glas: Cerkev je varhinja moralnih resnic in od Boga postavljena vzgojiteljica narodov; cerkev ima neoporečen vpliv tudi na politično življenje.

To se pravi: Katoliške stranke stoje pod cerkveno komando. Ničesar nima odločevati ljudstvo, le škof ima ukazovati. Demokratizem mora biti izobčen iz klerikalne stranke, kajti demokracizem in škofovski absolutizem se ne vjemata.

Kakor vsak državljani, tako imajo tudi škofje pravico, da se bavijo s politiko. Tudi svoje stranke lahko ustanavljajo; nihče jim ne more braniti tega. To pa ne gre, da jadrjo te stranke pod napačno zastavo, da se imenujejo »ljudske«, pa so v resnici škofijske. Da so take ne le v teoriji, ampak tudi v praksi, dokazuje slučaj »Gorice« in »Primorskega lista«.

Kdor pa verjame, da bi se moralo v politiki uveljaviti demokratično stališče in ljudska volja, lahko spozna iz te afere, da je klerikalizem res nevaren demokratičnim načelom. Zaradi tega je potreben neizprosni boj zoper klerikalizem in neumorno delo za resnično demokracijo. Klerikalizem ubija vsako politično svobodo, postavlja škofovsko avtoriteto kot vrhovno instanco nad stranke in politiko; ljudstvo pa mora doseči rešitev edino v svobodi, ki jo klerikalizem zatira. Nikdar ni proti temu despotizmu dovolj boja in nikdar preveč bojevnikov. Kdor razume nevarnost, ki se tako očitno kaže, naj torej pomaga mobilizirati armado pravega ljudstva proti absolutizmu, ki nastopa v imenu zlorabljenega vere.

Za menihove milijone.

Budimpešta, 26. avgusta.

Kdor uobi nenadoma štiri milijone v dar, jih bo najbrže vedno vesel in se bo tudi potegnil zanje, če mu jih hoče vzeti kdo drugi. Zategadelj je zanimiv spor, ki je nastal na Ogrskem med grško-katoliško cerkvijo in redom sv. Vasilije. Obema gre za štiri milijone kron, torej za čedno svotico, katere nihče ne izpusti rad iz rok. Štiri milijone znaša darilo, ki ga je namenil menih omenjenega reda za ustanovitev nove grško-katoliške škofije v Hajdudobrogu. Te štiri milijone si pa hoče prihraniti menihov red in zato ne mara nobene nove škofije. Prav lahko je mogoče, da pride zaradi tega še do pravde, ki bi bila gotovo zelo zanimiva. Ali tudi, če se sveti moške utrjujejo škandala in se na kakšen način poravnajo, je to, kar je o aferi znano, že dovolj interesantno.

Štiri milijone daruje menih? Oddok pa njemu tako bogastvo? Nehote misli človek, da gre za sina kakšne bogate fevdalne obitelji, ki je iz navadne pobožnosti posvetil cerkvi svoje življenje in li prinaša tudi svoje premoženje v dar. Ali stvar je popolnoma drugačna in dokazuje, da tudi v naših časih še ni izumrla romantika velikega sloga in da niso le v Ameriki industrije, v katerih človek takorekoč iz nič lahko nabere milijone. Istorija je resnično zabavna.

Interesantni darovalec, ki se imenuje Arkadije Pasztory, je vstopil pred približno štiridesetimi leti v samostan sv. Vasilije v Biksadu v satmarski veliki županiji, toda ne kot duhovnik, ker ni imel potrebnih izobrazbe za duhovniško posvetitev. Pač pa je imel druge, jako

koristne, praktične talente. Znal je namreč nenavadno pospešiti in dvigniti romarstvo in to institucijo trgovsko zelo uspešno izrabil. Njegovi zaslužki pri tem poslu so bili tako veliki, da je lahko pošiljal v Rim v imenu Petrovega vinarja darila, ki so zbudila v Vatikanu veselje in presenečenje. Po dvanajset do štiridesetisoč kron je pošiljal že prva leta. Kmalu je bilo njegovo ime pri rimski stolici znano in čislano. Naposled se je odpeljal sam v Rim, v žepu pa je imel šestdesetisoč kron. S tem zneskom so njegova darila dosegla dvestotisoč kron. In zdaj se je upal prositi za nagrado, namreč za mašniško posvečenje, katerega mu papež ni odrekel.

Ko se je oče Arkadije vrnil iz Rima, je sklenil nadaljevati kupčijo na lastno pest. Iz reda sicer ni mogel meniti nič tebi nič izstopiti. Pa mu tudi ni blo treba. Ostal je menih, ali iz samostana se je izselil. Premoženje, ki ga je bil dotlej »prislužil«, mu je omogočilo nakup lepega posestva v Turvekonji, približno pol ure od samostana. Tam je dal sezidati krasno hišo in dve cerkvi, pa je živel kot — puščavnik. Cerkev pa sta bili romarski. Da je bilo to puščavništvo že precej modernizirano, se razume po vsem tem. Oče Arkadije se ni preživljal s koreninami in s hrošči, in tudi na listu mu ni bilo treba ležati. Tega pa tudi ne bi bili smeli zahtevati od njega, zakaj svoje moči je moral posvečati svoji bogoljubni kupčiji, namreč kupčenju denarja ad maiorem dei gloriam.

V ta namen je zelo razširil svojo dotedanjo prakso. Začel je delati čudeže na debelo. K

njemu so se bolniki lahko zatekali kakor k materi božji v Kevlaar, pa jih je zdravil, sicer ne po predpisih fakultete, vendar pa z velikanskim uspom za svoj žep. Po vsem severovzhodnem Ogrskem je šel njegov glas. Madjari, Rumuni, Rusini, Slovaki so bili njegovi klienti in vsi so mu prinašali denar. Ker se je ta reč venomer množila, pa tudi ni hotel, da bi kar mrtva ležala, in kmalu so po deželi zvedeli, da ne le oče Arkadije le protina, vročice in vodenice, ampak tudi raztrgane žepe, seveda za obresti, ki bi se, če bi jih zahteval neposvečen človek, imenovala oduška, kakor bi se v takem slučaju tudi farkadijeva zdravniška praksa imenovala mazaštvo.

Finančno se je puščavniško podjetje sijajno rentiralo. Oče Arkadije ni zahteval nobenega vinarja za svoja dobra dela; zato so mu pa ljudje nosili po desetakah in stotakah. Številni svojih uslužbencev je moral znatno pomnožiti, urediti obširno knjigovodstvo in spravljati ves obrat na vedno večjo podlago. Polagoma se je razvilo puščavništvo v velepodjetje prvega reda, ki je prinašalo včas po pet do šeststisoč kron dnevnih dohodkov in po štiristotisoč kron čistega dobička na leto.

Tudi v drugem oziru je učinkovala njegova dobrodelnost. Neke slaboumne stare device po imenu Marije Kincel se je usmilil in jo vzel v svoje »puščavništvo«. Zato je naložila svojo dedščino, ki je znašala dvajsetisoč kron, pri njem. Sorodnikom se je zdelo, da so obresti te glavnice malo preveliko plačilo za stanovanje, ki ga je imela Marija, pa so ji prigovarjali, naj se preseli in naloži denar na pametnejši način; ona pa jim je odgovorila, da ne more tega, če noče pogubiti svoje duše, ki bi jo gotovo vzel hudič, katerega je videla pri natru v miznici... Kakor tega hudiča, tako je kazal oče Arkadije svojim vernikom tudi druge, bolj svete prikazni, na primer arhangela Gabriela in pa devico Marijo v »nadzemeljski

Dnevne beležke.

— Družabni red po božji volji. V Moravski Ostravi je aretirala te dni policija 12letno Ano F. in njeno 13letno sestro, ker sta beračili. Brez stanovanja sta bili in preživljali sta se le z beračenjem. Policija je dognala, da so starši otrok že dlje časa zaprti. Oddali so jih v mestno otroško zavetišče. — Kultura 20. stoletja! Mati in oče sta obsojena na daljši zapor, ali oblasti, ki slišijo drugače travo rasti, se nič ne zmenijo, kaj da bo z otroci obsojenih. Oče in mati se pregrešita proti zakonom in kazeni ne zadene le nju, temveč tudi otroke, ki se potikajo po cestah lačni in strgani, ker nimajo pristrešja. Gorje mu, ki se rodi v uboštvu!

— Pasje toalete. Gnoloh, ki razjeda posedujoče stanove, kaže naslednje poročilo iz Pariza, ki ga prinaša bratsko glasilo v Lipskem. Razkošnost pasjih toalet, ki se je pokazala v vsem sijaju na pasij razstavi, dela mnogo preglavic damam posedujočim stanov. Ali je vaš pes temnopis? Potem mu napravite ovratnik iz rdečega usnja in pozlačenega srebra. Če je belopisan vaš pes, potem vzemite belo usnje in temne dragulje. Ovratniki iz las niso več moderni. Za majhne pse je edino prikladen ovratnik ki je zelo ozek in srebrn in ki ima prav majhno ključavnico, fino cizelirano. Zelo elegantni so tudi lakasti ovratniki. Če vzamete psa v avtomobil, ga oblecite v angleško blago in kožuho. Za popotovanje mora imeti pes širok plašč in mehko ruto. Ob morski obali morajo imeti psi, ki so ostrizeni, tesen trikot ali nepremočljivo obleko, da se ne prehlade. Najnovejša pasja moda so čevlji iz svile in vrhni čevlji iz baržuna. Tudi zapetnico mora imeti, nekatere dame okrase pse z zapetnicami, na katerih je ura. — Take ženske bi bilo pač najbolje pozapreti v blaznice. Za pasje toalete izmetavajo tisočake, med tem ko je na milijone ljudi, ki nimajo kaj jesti. Kopicenje bogastva zavaja v take blaznosti; iz delavske krvi kupujejo te dame dragulje, zlato in srebro za pse.

— Nadomestne volitve za obrtno sodišče v Ljubljani. Na podlagi § 1., odstavka 3., ministrske naredbe z dne 23. aprila 1898, drž. zak. št. 56, odnosno § 5., odstavka 1., ministrske naredbe z dne 8. novembra 1910, drž. zak. št. 198, odreja deželna vlada nadomestno volitev za prisednike in namestnike obrtnega sodišča v Ljubljani in za obrtne prisednike vzklicnega sodišča v vseh štirih volilnih skupinah na prvo polovico meseca novembra 1913. Natančnejši čas volitve se pozneje naznani na krajevno običajen način s posebnim razglasom. Voliti je v prvi skupini velikih obratov, izvzemši trgovinske obrate: 4 prisednike iz volilnega razreda podjetnikov, 4 prisednike iz volilnega razreda delavcev, 2 namestnika iz volilnega razreda podjetnikov, 2 namestnika iz volilnega razreda delavcev za obrtno sodišče; dalje 1 prisednika vzklicnega sodišča iz volilnega razreda podjetnikov, 1 prisednika vzklicnega sodišča iz volilnega razreda delavcev. V drugi skupini vseh malih obratov, izvzemši trgovinske obrate: 5 prisednikov iz volilnega razreda podjetnikov, 5 prisednikov iz volilnega razreda delavcev, 3 namestnike iz volilnega razreda podjetnikov, 3 namestnike iz volilnega razreda delavcev za obrtno sodišče; dalje 1 prisednika vzklicnega sodišča iz volilnega razreda podjetnikov, 1 prisednika vzklicnega so-

luči, o kateri pravijo večšaki, da se napravi enostavno z magnezijo.

Obratovanje je bilo tako velikansko, da bi bile morale biti vse oblastnije s slepoto udarjene, če ne bi bile zapazile, kaj se godi v tej moderni puščavi. Ali njegovi sobratje v samostanu, ki so bili začetkoma nekoliko ljubosumni zaradi te konkurence, so se pozneje potolažili s prepričanjem, da jim bo moralo prealislje pripasti vse to na tako svet način nabrano bogastvo, ker ne sme imeti noben menih osebnega premoženja, in se je zdelo povsem naravno, da bo moralo vse pripasti redu. V ostalih merodajnih krogih pa je dobil pater Pasztory same vplivne prijatelje. Obiskovali so ga škofje, prelati in posvetni veljaki iz vse velike županije, kajti klet in kuhinja njegove puščave sta bila imenitno založena. Slavnejših obedov ni bilo v nobeni graščini, z vinsko kapljico se ni skoparilo, in če je bil kdo od boljše gospode v hipni denarni zadregi, se je lahko zanašal na to, da najde pri svetem puščavniku pomoč. Pasztory tudi ni bil siten za povračila, ker se je naposled tudi to izplačalo, da mu je bila vsa duhovna in posvetna gospodstva dolžna.

Sedaj je oče Arkadija 76 let star. Četudi je velik svetnik, vendar njegovi sobratje v samostanu ne verujejo, da bo večno živ; začeli so torej premišljevali o njegovem blaženem koncu, pa so hoteli dobiti za njegovo dedščino boljše varnost kakor pravila svojega svetega reda. Lani je bil puščavnik povabljen k škofu v Munkač in je moral tam podpisati izjavo, da zapusti vse premoženje svojemu redu. Storil je, kar mu je bilo ukazano, ali ujezila ga je ta reč zelo. In da bi se maščeval, je daroval štiri milijone za ustanovitev nove škofije. Novi škof bi bil vesel, vlada bi bila zadovoljna, ali očetje iz reda sv. Vasilije pravijo: Ne! Pater je naš in denarci so naši! In zdaj gre prepri za to, čegavi bodo menihovi milijoni.

dišča iz volilnega razreda delavcev. V tretji skupini vseh trgovinskih obratov: 3 prisednike iz volilnega razreda podjetnikov, 3 prisednike iz volilnega razreda delavcev, 2 namestnika iz volilnega razreda podjetnikov, 2 namestnika iz volilnega razreda delavcev za obrtno sodišče; dalje 1 prisednika vzklicnega sodišča iz volilnega razreda podjetnikov, 1 prisednika vzklicnega sodišča iz volilnega razreda delavcev. V četrti skupini delodajalcev in delojemalcev, na kojih spore iz službenega razmerja je bila raztegnjena pristojnost obrtnih sodišč po § 41. zakona z dne 16. januarja 1910, drž. zak. št. 20: 1 prisednika iz volilnega razreda delodajalcev, 1 prisednika iz volilnega razreda delojemalcev, 1 namestnika iz volilnega razreda delodajalcev, 1 namestnika iz volilnega razreda delojemalcev za obrtno sodišče; dalje 1 prisednika vzklicnega sodišča iz volilnega razreda delodajalcev, 1 prisednika vzklicnega sodišča iz volilnega razreda delojemalcev. Imetniki (namestniki, poslovojdje, zakupniki, voditelji bratov) onih obratov, na katere se razteza pristojnost obrtnega sodišča, se pozivljajo da tekom treh tednov po objavi tega razglaš v uradnem listu pisмено naznajo občinskemu predstojniku stajališča svojega obrata za sestavo volilnih imenikov obeh volilnih razredov potrebne podatke. Javne trgovske družbe, komanditske družbe, delniške družbe, pridobitne in gospodarske zadruge, družbe, zavodi in društva morajo istočasno imenovati izmed oseb, poklicanih za njih zastopanje in za izvrševanje volilne pravice, eno ali dve osebi, ki bodo zanje oddale glasovnice. Vsi podjetniki, odnosno delodajalci (obrtniki, namestniki, poslovojdje, zakupniki, vodit. obratov) so zavezani tekom preje omenjenega roka sestaviti in vpsolati občinskemu predstojniku stajališča obrata, popolnen seznam na dan objave tega razglaš v uradnem listu v njihovem obratu vpsolenih moških in ženskih delavcev, ki so izpolnili 20. leto, ki že bivajo najmanj eno leto v inozemstvu in ne pripadajo stanu učencev. Ti imeniki morajo obsegati tudi one delavce, ki izven obratovališča proti plačilu za obrat delajo. Uradna doba prisednikov in namestnikov, ki jih je na novo izvoliti za štiri leta, se konča dne 1. decembra 1917.

— Prisedniki in namestniki obrtnega sodišča, ki izstopijo letos: V prvi skupini: iz volilnega razreda podjetnikov: prisedniki: Korn Teodor, krovec in klepar v Ljubljani, Slomškova ulica 10; Tönnies Emil, tovarnar v Ljubljani, Dunajska cesta 35; Beber Franc, ravnatelj tovarne lima v Ljubljani, Martinova cesta 60; Runa Leon, poslovojdja v Babni gorici, občina Rudnik; namestniki: Szantner Franc, čevlarski mojster v Ljubljani, Selenburgova ulica 4; Seemann Pavel, tovarnar na Viču; prisednik vzklicnega sodišča: Samassa Makso, tovarnar v Ljubljani, Karlovska cesta 5. Iz volilnega razreda delavcev: prisedniki: Karn Josip, usnjarski delavec v Ljubljani, Martinova cesta 5; Vratačnik Fran, blagajničar na Viču 48; Bizjak Peter, mizar v Ljubljani, Turjaški trg 8; Novnic Fran, papirniški delavec v Svetju 3; namestniki: Križaj Martin, jermnar v Mostah 74; Melja Jakob, papirniški delavec v Dolu; prisednik vzklicnega sodišča: Medica Ivan, knjigovodja v Ljubljani, Levstikova ulica 15. V drugi skupini: iz volilnega razreda podjetni-

Kov: prisidniki: Rojina Josip, krojaški mojster v Ljubljani, Selenburgova ulica 5; Weibl Josip, ključavničarski mojster v Ljubljani, Slomškova ulica 4; Rozman Ivan, čevljarški mojster v Ljubljani, Florijanska ulica 24; Bergant Ivan, načelnik mizararske zadruge v St. Vidu nad Ljubljano; Kušar Fran, izvošček v Ljubljani, Gosposka ulica 4; namestniki: Večar Alojzij, pečarski mojster v Ljubljani, Veliki Stradon 9; Vrhovec Franc, krojaški mojster v Ljubljani, Bohoričeva ulica 5; Medved Valentin, sodar v Tacnu; prisidnik vzklicnega sodišča: Belec Anton, kleparski mojster v St. Vidu nad Ljubljano. **Iz volilnega razreda delavcev:** prisidniki: Brozovič Juri, krojač v Ljubljani, Zablak 3; Piškur Anton, pek v Ljubljani, Florijanska ulica 16; Bajda Ivan, krojač v Ljubljani, Franciškanska ulica 16; Šimnovec Josip, čevljar v Ljubljani, Emonska cesta 3; Gaspari Anton, mizar v Ljubljani, Tržaška cesta 24; namestniki: Makovec Ivan, pleskar na Viču 128; Babnik Fran, kamnosek v Zgornji Šiški 98; Frle Josip, krojač v Ljubljani, Hrenova ulica 5; prisidnik vzklicnega sodišča: Kavčič Tomaž, mizar v Ljubljani, Hrenova ulica 17. **V tretji skupini: iz volilnega razreda podjetnikov:** prisidniki: Čadež Gvidon, trgovec v Ljubljani, Mestni trg 14; Kollmann Robert, trgovec v Ljubljani, Mestni trg 16; Mejač Ivan, trgovec v Ljubljani, Prešernova ulica 7; namestniki: Krulac Ignacij, trgovec v Ljubljani, Pogačarjev trg 2; Soklič Matija, trgovec v Ljubljani, Jeranova ulica 2; prisidnik vzklicnega sodišča: Lilleg Alojzij, trgovec v Ljubljani, Šubičeva ulica 8. **Iz volilnega razreda delavcev:** prisidniki: Sekula Josip, poslovodja v Ljubljani, Sv. Petra cesta 1; Drčar Josip, trgovski sodrnik v Ljubljani, Stritarjeva ulica 3; Petan Fran, knjigovodja v Ljubljani, Dunajska cesta 16; namestniki: Potočnik Anton, poslovodja v Ljubljani, Zaloška cesta 1; Ciuha Josip, trgovski sodrnik v Ljubljani, Šolski drevored 2; prisidnik vzklicnega sodišča: Mulaček Fran, poslovodja v Ljubljani, Šolski drevored 2. **V četrti skupini: iz volilnega razreda delodajalcev:** prisidnik: Bonač Fran, tovarnar v Ljubljani; namestnik: Hribar Karel, tovarnar v Ljubljani; prisidnik vzklicnega sodišča: Vodnik Alojzij, kamnosek v Ljubljani. **Iz volilnega razreda delojemalcev:** prisidnik: Ček Karel, tiskarski faktor v Ljubljani; namestnik: Franke Leon, knjigovodja v Ljubljani; prisidnik vzklicnega sodišča: Golli Robert, prokurist v Ljubljani.

Kolera v Slavoniji. Razen že javljenega slučaja kolere v Mitrovici, ki se je zanesel po donavski, oziroma savski paroplovbi, pojavili so se nadaljni bakteriološko dognani slučaji azijske kolere v Progarju, občina Boljevci, v Kupinovem in v mestu Zemun (okraj Zemun) ter v Martincih (okraj Mitrovica) komitata Sirmija. Odredile so se vse potrebne varnostne naredbe. Potniki iz sirmijskega komitata so pet dni pod zdravstvenim nadzorstvom.

Razredna loterija. Z Dunaja poročajo: Državna tiskarna je že oddala srečke razredne loterije oddelku za srečke generalnega ravnateljstva državnih loterij. Tam bodo zdaj srečke porazdeljene v četrtinke in osminke ter odposlane poslovniciam. Poslovnice bodo najpozneje 1. septembra dobile srečke.

Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske. V času od 17. do 23. avgusta se je rodilo 16 otrok, 2 sta bila mrtvo rojena. Umrlo je 23 oseb, med njimi 14 domačinov. Za jetiko so umrle 4 osebe, med njimi 2 tujca, samomora sta bila 2. V zavodih je umrlo 16 oseb. Za infekcijskimi boleznimi ni zbolel nihče.

Zopet žepna tatvina na trgu. Včeraj dopoldne je bila na Vodnikovem trgu ženi tovarniškega delavca iz Most M. Jerelovi iz žepa ukradena denarnica, v kateri je imela okoli tri krome denarja. Neko osumljenko so prišli, a menda ni dognano, da je prava storilka.

Shod v Zagorju. V nedeljo 31. t. m. ob 3. popoldne bo v dvorani g. Rih. Mihelčiča javen rudarski shod z dnevnim redom: 1. Poročilo o mednarodnem rudarskem kongresu; 2. Zavarovanje proti neizgledu. Vse rudarje vabimo, da se udeležijo tega važnega shoda.

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalle.)

Ivan ni šel takoj domov. Od postaje je nehote nameril proti Vinogradom, dokler ni bil na cesti, vodeči na Olsane. Ni se vrnil, dalje je korakal po črni cesti mimo žalostnih njiv s kalnim snegom. Šel je pozdravljat Kvapilovo gomilo. Nekaj težkega je viselo pod nebom, v celni prirodi in v njemu na prsih. Tako čudno je bilo, ko se je zopet spominjal po poti — tako čudno, ker se pred tednom je videl živega Kvapila in Kvapil leži pod zemljo. Da, kaj se je zgodilo z njim? In ali mu je bilo lože, ker je umrl kot kristijan in s cerkvenimi obredi? Ali bi bilo bolje in potrebnije, ako bi izstopil iz cerkve? Malenkostno se je vse to zdelo Ivanu napram resnični smrti — napram grozni smrti!

Vzlic temu življenje ni bilo tudi malenkostno. Ivan si je dejal to, Ivan je to videl. Ali je bilo malenkostno vse: ona žalostna noč, one ženske, ona razuzdanost — ali to ni bilo strašno? O, baš ob smrti je bilo to tako strašno in ne malenkostno. In o tem premišljuje ob svežem grobu, je povesil glavo ves v dvomih, ali bo vendar-le enkrat življenje tako, kakor si je mislil.

XXXVIII.

V tem ga je pa te dni po pogrebu Kvapilovem čakala še druga, jako važna stvar. Razodetje ljubezni Blaženki.

Poboj med železniškimi delavci. Iz Birčene vasi pri Novem mestu poročajo: Pretečni petek so bili zbrani železniški delavci pri zajtrku. Eden delavec je prosil svojega tovariša naj mu posodi nož, da si ošpiči svinčnik. Med tem ko je dotični špičil svinčnik, pride zraven Rojčič, ki je dejal v šali: Saj se vidi, kdo se boji. Nato je oni, ki je imel v roki nož, skočil proti Rojčiču, in z besedami: »Boš videl, kdo se boji? Rojčiča štirikrat sunil z nožem, po tem junaštvu pa kakor zajec pobegnil. Težko ranjenega Rojčiča so prepeljali v bolnico usmiljenih bratov v Kandijo.

Smrt v vodnjaku. Iz Slovenske Bistrice poročajo: Petletna Helena Drozgova iz Varoša je bila nekaj trenutkov brez nadzorstva. Prišla je v tem času do vodnjaka, padla vanj in utonila.

Obsojena detomorilka. Porotno sodišče v Novem mestu je sodilo v torek zopet detomorilko. Med tem ko je oprostilo v ponedeljek Grosovo, ki je udušila svojega novorojenega otroka, je obsodilo v torek 28letno Marijo Kalčičovo s soglasno na triletno ječo. Kalčičeva je dnarica in doma iz Zaloga pri Mokronogu. Kalčičeva je bila prav tako, kakor Grosova članica Marijine družbe. Več let je imela razmerje s kmečkim fantom, s katerim je imela otroka še preden je bil ta potrjen k vojakom. Ko je letos zopet porodila nezakonskega otroka, ga je s cunjami udušila in zagrebla truplo. Čudna so pota novomeške porote.

Z nožem. Pred porotnim sodiščem v Novem mestu so v torek sodili Jožeta Šutiča, 20letnega železniškega delavca, ki je delal v Rožnem dolu. Priče dokazujejo, da je prišel dne 25. maja t. l. popoldne v gostilno Jakubka v Rožnem dolu in sedel k Stojanu Gostoviču. Ker sta se nekaj sporekla, je Šutič segel v žep po nož, mahnil trikrat po Gostoviču in ga zaklal. Porotniki so vprašanje glede uboja potrdili. Sodni dvor je obsodil Šutiča v trinpolletno ječo.

Izgubili so se v Trubarjevem parku nabrže na neki klopi štirje ključki na obročku. Kdor jih najde, je naprošen, da jih odda v »Učiteljski tiskarni«.

Kinematograf »Ideal«. V petek, 29., specialni večer. 1. Norveška gorska železnica. (Potovalni film.) 2. Na Coney Islandu. (Humoreska. — Samo popoldne.) 3. V gozdu. (Drama iz Divjega zapada.) 4. Muki in njegov predstojnik. (Amerikanska veseloigra.) 5. Velikanska ljubezen. (Indijanska drama. — Samo popoldne.) 6. Mojsirska poteza. (Velekomično.) 7. Stara klop. (Nordisk učinkovitost v treh dejanjih s Psylandom. — Samo zvečer od 7. naprej.) 8. Veseloligra. novost. (Samo zvečer od 7. naprej.) V soboto: Roman očeta Viliema. (2 dejanji.) V torek: Uganka medvedje globeli. (Senzacijski kriminalni roman v treh dejanjih. — Pri vseh predstavah.)

Ildija.

Osmi razred na c. kr. rudniški dekljski šoli v Ildiji je dovolilo ministrstvo za šolsko leto 1913/14. Manjkajo le potrebni prostori. Upamo pa, da to ne bo oviralo otvoritve VIII. razreda. Dolgo smo se borili za to razširitev in jo končno vendar dosegli. Razširjenje šole je velikega pomena za naša dekleta. Osem-razrednico bodo zapuščale učenke, ki bodo lahko brez vseh izpitov nadaljevale študije. Zahvala za ta uspeh gre v prvi vrsti gospodu dvornemu svetniku Billeku in gospodični voditeljici Kavčičevi. Oba sta naše želje podpirala; na rešitev smo čakali tri leta.

Volitev v čestni odbor po novem deželnem zakonu se bo vršila dne 14. septembra ob pol 11. dopoldne. Ildijski občinski odbor voli sam enega odbornika iz svoje srede. Manjših občin je spojenih po več skupaj. Volitev bo javna z listki.

Narodnjaki v parlamentu in železničarji.

(Konec.)

Deželni poslanec Furlani je na goriškem shodu dejal: »Ljudska volja je božja volja.« Jugoslovanskim državnim poslanecem pa ni ljud-

ska volja, temveč volja gosposke zbornice božja volja. Njej se uklanjajo ponižno in brez upora, ne da bi se ozirali na interese in zahteve tistih, ki so jih izvolili.

Na goriškem shodu je dr. Josip Mandič izjavil (»Edinost«, dne 9. avg. 1913): »Dokler nam Galamboš ne dokaže, da za slovenske delavce ne veljajo avstrijski temeljni zakoni, pravim, da je ne samo nepostavno, ampak naravnost bedasto in smešno, teptati s takimi ukazi avstrijsko ustavo. Zveza ima pravico prirejati javne shode; te pravice si ne bomo dali jemati. To bo moral potrditi tudi državni zbor.« V državnem zboru pa so poleg drugih tudi jugoslovanski poslanci teptali 4. junija in 11. junija 1912 avstrijsko ustavo in se odločno izrekli proti predlogu sodr. Glöckla, ki bi bil zajamčil državnim nastavljenecem neomejeno izvrševanje državljan-skih pravic. In slovenski poslanec dr. Korošec je predlagal in priporočal predlogo vlade kot svoj predlog, predlog, ki jemlje državnim nastavljenecem državljan-ske pravice itd.

Ali je dr. Mandič politično tako neizobražen, da ne ve, kako so slovenski poslanci, njegovi prijatelji, izdali državljan-ske pravice državnih nastavljenec, ker obeta, da se bodo zavzeli slovenski poslanci v državnem zboru za državljan-ske pravice nastavljenec državnih železničarjev? Ako dr. Mandič ve za izdajstva slovenskih poslancev, potem pa so bile njegove besede na goriškem shodu nesramna hinavščina; v vsakem slučaju pa je slab svetovalec železničarjev, ker jim svetuje, naj postavijo volkove za mesarje, slovenske poslance za branitelje državljan-skih pravic železničarjev.

Avstrijsko delavstvo ima zajamčeno koalicijsko pravico po državnem temeljnem zakonu. Za izboljšanje svojega položaja se delavstvo združuje v organizacijah. Organizacije uveljavljajo zahteve delavstva potom pogajanj z delodajalci, če ta pot ne pripelje do cilja, pa potom stavke.

Naraščajoča draginja sili tudi državne uradnike, uslužbence in železničarje v organizacije, da potom složnega nastopa dosežejo potrebna izboljšanja. Tudi oni so menda avstrijski državljani, tudi zanje bi morali veljati vsi avstrijski temeljni zakoni. Toda gospod dr. Rybář je čisto drugačnega mnenja. Ko so februarja 1911 državni uradniki, uslužbenci, slovensko nacionalni in indiferentni železničarji bili v boju za izpolnitev svojih zahtev (opravljali so službo po predpisih), je vložil med bojem dr. Rybář dne 21. februarja 1911 v parlamentu predlog, ki se glasi:

2. Vlada se pozivlja, da nemudoma revidira določbe, katere se tičejo obratnih predpisov, da se trgovini in obrti škodljivi pojavi, kakor se odigravajo ravno sedaj v Trstu (služba po predpisih) v bodoče ne bodo več ponavljali.

Iz tega je razvidno, da gospod Rybář noče braniti državljan-skih pravic železničarjev, pač pa je celo proti temu, da bi se isti posluževali po zakonu zajamčene pravice skrajnega sredstva samoobranbe, kakor je imenoval »Jugoslovanski železničar« v šte. 18 leta 1912 pasivno resistenco.

Železničarji in državni nastavljenici! Ali še ne razumete, kako Vas varajo slovenski meščanski listi, jugoslovanski poslanci in dr. Mandič? Ali še niste spoznali, v kateri stranki so, skriti za zagrinjalom narodnosti, vaši najhujši razredni nasprotniki, ki vam odrekajo državljan-ske pravice?

Če hočejo jugoslovanski poslanci resnično odstraniti absolutistični sistem Galamboša in Wieserja, naj napno prej svoje moči, da onemogočijo absolutizem gosposke zbornice in vlade; naj ne ovirajo več na komando vlade delo v parlamentu s svojimi brezvestnimi obstrukcijami; naj varujejo ugled ljudskega parlamenta proti vladni in gosposki zbornici; naj ne nastopajo proti državljan-skim pravicam državnih nastavljenec, kakor da bi ne bili od ljudstva izvoljeni poslanci, temveč člani gosposke zbornice; naj pokažejo z dejstvi v parlamentu, da so, kar vedno poudarjajo, zastopniki delavcev, malih kmetov, državnih nastavljenec in železničarjev.

sledkih, zlasti Ivanovi, ki je hitel, da ga je Otilika jedva dohajala. Nekolikrat se je sam zase srečno nasmehljaj, pa takoj se zopet spomnil in na obrazu se je naenkrat pojavil kontrast pretečega oblaka. V tem oziru je bil slab psiholog. Otilika pa jako bistra deklica, ki je razumela i nasmeh i oblak. Otilika je zasledovala vsako gibanje njegovega obličja in Ivan, čuteč časih nje izprašujoči pogled, se je precej stemnil in naglo znova začel razgovor. Toda Otilika je naposled jela od daleč malo cikati in namigavati, da ve, kaj se godi v njegovi notranjosti. Tu pa se je Ivan že razburil in pikro dejal:

»Povej mi torej naravnost, Otilika, kaj imaš na srcu!«

Sedaj se je namah zopet vse zasukalo. Otilika je čutila, da jo je izpoznal, in se je umaknila. Ivan pa se je vsled tega še bolj razvnel, kakor vedno v takih slučajih.

»Rečem ti, ti si strašna!« je rezko dejal.

»Ali — kako za Boga?«

Ivan je zaničljivo pogledal. »Ti ne razumeš? Res? A prav to je tista napaka!« In na misel mu je prihajala cela vrsta slučajev, zaradi katerih mu je Otilika bila zoprna. Sicer jo je imel rad, jezila ga je pa njena neodkritosrčnost, v kateri je videl žensko pretkanost. Ivan je že davno spoznal, da Otilika povsod hodi po stranskih potih, da skriva in zvijačno hoče doseči vsak svoj cilj. Bodisi, da je hotela novo obleko, ali da je šlo za gledišče ali pa samo zato, da bi se za obed ali za večerjo pripravilo to, kar si je sama želela, je vedno obšla končni cilj od daleč, diplomatiško si pripravila pot, da se ne

Potem ko prišla zopet do resničnega parlamentarizma in z njim demokracije upravlja. V dobi demokracije mora poginiti absolutistični sistem tudi v uradih in v njim tisti, ki so njegovi zagovorniki in ki bi ga morda radi ohranili tudi še vnaprej.

Ali meščanski poslanci ne bodo nikdar ravnali tako. Dokler niso imeli delavci enake volilne pravice, so meščanski poslanci očitno nastopali proti koristim delavcev. Takrat se jim ni bilo treba bati glasovnic delavcev. Ko so si delavci priborili enako in splošno volilno pravico, se je zbal meščanstvo, da izgubi večji del svojega zastopstva v parlamentu in mero-dajni vpliv v njem, da pride preveč zastopnikov delavstva v poslansko zbornico. Sedaj si ne upajo meščanski poslanci več odkrito nastopati proti interesom delavstva. Skušajo vedno opravičevati svoja protidelavska dejanja. Po njihovem zatirjanju jih prisilita vedno vlada in gosposka zbornica k zločinom proti delavstvu. Zato so meščanske stranke sprejele tudi delavske zahteve v svoj program, da dobe pri volitvah od večine ljudstva, od delavcev in nastavljenec, glasove, ki so jim za izvolitev neobhodno potrebni. Po volitvah pa nasprotujejo rešitvi delavskih zahtev in delajo v svojo korist, ki je koristim delavstva nasprotno. Da delavstvo ne spozna izdajstva meščanskih poslancev, uporablja meščanstvo svoje časopise, ki zamolči najpoglavitejši dogodek v parlamentu. Včasih se zdi meščanskim poslancem potrebno, da pokažejo delavcem, da so zastopniki delavskih koristi. Potem pa sklenejo kal brezpomembnega pod pritiskom socialnih demokratov v korist delavcev in nastavljenec, če to ni na škodo meščanstva, drugače pa se zanašajo na upor gosposke zbornice, v kateri sede škofje, tovarnarji, veletrgovci, kapitalisti, veleagrarci, nekaj oficirjev in profesorjev; ta gosposka, ki je aristokratska in meščanska, brani svoje interese proti zahtevam delavstva. Njej se ni treba bati volitev. Zato meščanski poslanci ne nastopajo proti gosposki zbornici; zato vlada pri nas prikrit absolutizem.

Absolutizem bo izginil takrat, ko ga bo premagalo delavstvo. Delavstvo bo absolutizem premagalo, če bo edino. Absolutizem bo zlomljen tedaj, ko bodo premagani tisti, ki ga sedaj spravljajo v paragafe.

Članom »Zveze jugoslovanskih železničarjev« priporočamo, da zahtevajo od svojih poslancev stenografske zapisnike državnozbornskih sej — vsak poslanec dobi dva izvoda — tam naj pregledajo, kako izdajajo slovenski poslanci koristi delavstva, malih kmetov, državnih nastavljenec in železničarjev, potem gotovo ne bodo nikdar več postavljali kozle za vrtnarje — slovenske poslance za pokrovitelje državljan-skih pravic železničarjev. Temveč bodo dali tem izdajalcem pri prihodnjih volitvah, ko se bodo zopet prilizovali železničarjem in jih prosili v imenu svete narodnosti za glasove — to, kar so zaslužili že zdavnej — namreč breco!

R. T.

Trst.

Društvo »Ljudski oder«. V soboto 30. in v nedeljo 31. t. m. predava v »Delavskem domu« v Trstu, ulica Madonnina 15, sodrugi Etbin Kristan, urednik »Zarje«, in sicer:

v soboto, dne 30. avgusta ob 8. in pol zvečer o Avgustu Beblu;

v nedeljo dne 31. ob 4. in pol pop. o predmetu: Vzroki in posledice balkanske vojne.

Vstopnina k vsakemu predavanju 20 vin. za osebo. — Letošnjo sezono predavanj otvori torej sodr. E. Kristan z dvema aktualnima in zanimivima predmetoma. Za sodrugom E. Kristanom so na vrsti drugi predavatelji, med katerimi je tudi nekaj hrvaških in srbskih. Obeta se nam torej letos ena izmed najlepših sezon predavanj. Da se pa izvrši, je potrebno, da bodo vsa predavanja dobro obiskana, da delavci in sodrugi podpirajo plemenito delo »Ljudskega odra« gnotno in moralno. V soboto in nedeljo torej vsi na predavanje v »Delavski dom«.

bi zmotila, preden udari na pravi predmet. Ivanu pa to ni bilo všeč. Povsod je zahteval resnico in naravnost. Često skoro nemogoče naravnost, in bil v tej smeri kočljiv. In zlasti v nekaterih trenutkih je bil kočljiv, posebno kadar je sebe ujel na tajnih potih in se bal, da bi se mu to ne dokazalo. In tako je bilo i sedaj. In iztresaje svojo jezo nad Otilijo, iztresal jo je pravzaprav nase. »Baš to je tista napaka,« je znova in pikro ponavljal. »da ne razumeš. Sicer pa — sicer bodi tako prijazna in ne mešaj se v moje stvari. To me jezi!«

Otilika je utihnila in Ivan je tudi umolknil. Hkrati se je pa tudi pomiril in bil takoj nenavadno ljubezniv. Do arene sta prišla še spravljena in vstopila na drsališče.

Tu je bilo živo, drsali so se ob veselih zvokih civilne godbe.

Drenja še ni bilo, družba se je shajala. Godba je baš odigrala in vse je hitelo h klopem. Ivanu je tolko srce, skrivaj in zmedeno se je oziral, tresoč se od hrepenenja in vendar nehotoč se izdati. »Ni je tu!« si je dejal prestrašeno, in strah in dvomi so mu napolnili notranjnost. In po strani je opazoval Otiliko, če ona morda že ne vidi Blaženke, in kaj izdaja nje obličje. Pa Otilika si je baš tako rekla kakor on: »Ni je tu!« in glasno izpregovorila Ivanu:

»Blaženke že ni.«

(Dalle prih.)

Stajersko.

— Samomor. Iz Maribora poročajo: V torek zvečer so našli 37letnega pisarniškega slugo na južni železnici Viljema Žerana mrtvega v ordinaciji sobi železniškega zdravnika. Žeran je bil malo prej še na kolodvoru in nihče ni opazil na njem kaj posebnega. Zaprl se je v sobo in je izpil strup. Zjutraj je kazal svojemu tovarišu stekleničico s strupom. Vzrok samomora ni znan.

— Zadušil se je. V Majdičevem mlinu v Celju je smrtno ponesrečil 17letni pomožni delavec Ahtig. Zasuli so ga otrobi in zadušili, tako opravičujejo njegovo smrt. Najbrže je pa bila stvar precej drugačna. Znano je, da je treba kotle od časa do časa očistiti. Gospod Majdič, ki rad varčuje pri delavskih plačah, ni imel za to delo izvežbanega delavca, temveč je poslal Ahtiga k temu delu. Ker ni razumel dela, je poplačal mladega delavca to s svojim življenjem. Saj je že dolgo znano, da vlada v tem podjetju taka nezastlišana varčnost, da so jej žrtvovali že ljudi in živali.

Koroško.

— Zaklad v cerkvi. V romarški cerkvi nedaleč od Pliberka so dobili povodom popravil v cerkvi za nekim stranskim oltarjem v odprtini v zidu zavoj, oмотan z blagom in trdno povezan z vrvicami. V zavoju so našli 34 različnih srebrnih dolarjev, ki datirajo večinoma iz leta 1764. Delavec je izročil denar župniku Vranšku, ki je sprejel denar med cerkveno premoženje.

Istra.

— Behlov spominski večer v Pulju. Politični odbor Jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Pulju je sklenil predlagati brat-ski italijanski organizaciji skupno prireditve spominske slavnosti za Avgustom Beblom. Italijanski odbor je sprejel ta predlog in je bilo skupno sklenjeno, da bo v soboto, 30. t. m. ob 8. zvečer v Delavskem domu skupno zborovanje v ta namen. Vse delavstvo iz Pulja in okolice yabimo, da se v čim večem številu udeležijo tega večera. Smrt sivega voditelja nemške socialno demokratične stranke je zadela zavedno delavstvo vsega sveta kakor skelec udarec, ker je bil Bebel bojovnik za ves delavski razred in je izguba za nas enako velika kakor za nemške delavce. Njegovo velikansko delo za prebujenje nemškega proletariata je poročilo sad, ki se izraža v sedanjih mogočih socialni demokraciji Nemčije, in ki je bil potreben, da je prodrla socialistična ideja delavske osvoboditve tudi do nas. Puljsko delavstvo bo v soboto pokazalo, da živi tudi v njem proletarski ponos, ki ga je Bebel zdramil v nemških delavcih in da se hoče bojevati za svoje pravice kakor njegovi sodrugi po vsem svetu. Zato smo prepričani, da bo v soboto dvorana Delavskega doma do zadnjega kota polna.

Zadnje vesti.

POLOŽAJ NA HRVAŠKEM.

Zagreb, 29. Zdravstveno stanje kraljevskega komisarja barona Skerleca se trajno boljša in v kratkem je pričakovati, da popolnoma okreva. Razprave komisarja s strankami, ki so se vsled atentata prekinile, se bodo tedaj v kratkem nadaljevale. Postopanje strank napram atentatu bo gotovo olajšalo in pospešilo razprave ter dalo kralji, komisariju povod, da predloži takoj, ko bo zdrav, ministrskemu predsedniku grofu Tiszi svoj načrt za razvozlanje. Po informacijah iz krogov koalicije bodo volitve za sabor v najkrajšem času razpisane.

NEZGODA PARNIKA.

Zader, 28. Parnik »Croatia«, ki je last Ogrsko-hrvaške paroplovne družbe, je včeraj blizu Rta, severozapadno od otoka Mortra, nasel na peščino.

UMOR PRIORJA V ZLOCZOWU.

Lvov, 28. V zloczowskem samostanu so dobili umorjenega priorja Kossaka. Z mesarskim nožem ga je nekdo zaklal. Prior je bil zelo bogat. Umora dolže priorjevo deklo, ki so jo že aretirali in nečaka bivšega priorja, ki je bil zapustil 67.000 K. Za dedščino je bila huda in grda pravda med sorodniki bivšega priorja in med Kossakom, ki je slednjič dobil dedščino.

KOLERA.

Sarajevo, 29. Ker se je v nekaterih obmejnih okrajih pojavila kolera, je ukrenjeno, da se meja proti Črni gori strogo zapre. Udeležba pri romanju v Josijevo in Petrovići je zaradi kolere prepovedana.

TOVARNA ZGORELA.

Brescia, 29. V mestu Marone je izbruhnil v predmestju Cristin vsled kratkega stika ogenj, ki se je v kratkem zelo razširil. Veliko trinadstropno tovarniško poslopje je popolnoma pogorelo. Škoda znaša pol milijona lir in je polovica je pokrita z zavarovalnino.

28.000 KRON UKRADENIH.

Deva, 28. S poštnega voza, ki se je včeraj ob 9. zvečer odpeljal od poštne urada na kolodvor, je izginila poštna vreča, v kateri je bilo 28.000 kron, brez sledu. Vreča se je ponoči našla, in vsa pisma so bila v njej, denarja pa nič.

SPOMENIK ZMAGE.

Belgrad, 29. Belgrajska mestna občina, ki je sklenila postaviti v mestu spomenik zmage, je darovala v ta namen stotisoč dinarjev.

RUMUNI NA BOLGARSKEM.

Bukarešt, 28. Nocoj so zadnji rumunski oddelki zapustili bolgarska tla. Od 1. septembra bo paroplovba po Donavi zopet popolnoma prosta.

TURŠKE FINANCE.

Frankobrod, 29. »Frankf. Ztg.« poroča iz Carigrada: Solunska banka se pogaja s turškimi državnim zakladom zaradi prevzeta državnih zakladnih bonov. Za enkrat bi banka prevzela zakladnih bonov za 100.000 turških funtov.

GRŠKE SANJE.

Kronanje z bizantinsko krono.

Dunaj, 29. »Jugosl. Koresp.« poroča iz Aten: Meseca maja prihodnjega leta bo v Atenah kronanje grške kraljevske dvojice. Ta slavnost se izvrši z izrednim sijajem in dobi poseben pomen s tem, da se izvrši po obredu bizantinskega cesarstva. Kralj Konstantin bo kronan z bizantinsko cesarsko krono, ki je sedaj shranjena v samostanu na gori Atos, in bo pri slovesnem činu ovržen s historičnim škrlatnim plaščem bizantinskih cesarjev, ki ga prineso menihi z Atosa v veliki procesiji v Atene. Kralj si nadene pri kronanju naslov »Augustus«, kraljica pa »Augusta«. S kronanjem bo spojena proslava grških zmag in si nadene kralj tudi naslov »množitelj države«. Pred kronanjem se uprizore sijajne slavnostne igre v novozgrajenem, mramornem stadiju »Averov«; prične se 1. aprila 1914 in bodo trajale štirinajst dni. Tudi na Akropolisu se ima tiste dni uprizoriti historična igra.

Mornariški ataše za Grško.

Atene, 29. Nemška vlada je obvestila grško, da imenuje višjega mornariškega častnika za mornariškega atašea v Atenah.

TURŠKO-GRŠKI MIR.

Atene, 29. V merodajnih krogih mislijo, da bo turško-grški mir lahko podpisan do konca tega tedna. Minister za zunanje zadeve Koro-milas, ki v kratkem odstopi, misli s to pogodbo zaključiti svoje ministrsko delovanje.

SRBI IN GRKI.

Belgrad, 29. Prebivalstvo iz Bitolja in okolice je izrazilo željo, da se prizna kraj od Frezde do blizu Florine Srbiji kot potrebno zaledje Bitolja. O tem se vodijo pogajanja med srbsko in grško vlado.

GRKI ŠTUDIRAJO V BOSNI.

Atene, 29. Grški finančni minister je delegiral finančnika Anastasiadesa v posebni misiji v Bosno in Hercegovino, da preuči kreditne in davčne razmere, ki so tam po deželi, da bo imela grška vlada podlago za odnose zakone za osvojene kraje.

ČETASI.

Carigrad, 29. Časopisi poročajo, da je prebivalstvo v Koškvaku in drugih krajih organiziralo čete, ki so imele že več spopadov z bolgarskimi četami.

ODRIN.

Peterburg, 29. Vprašanje Odrina je popolnoma utihnilo. V poučenih političnih krogih ne dvomijo več, da ostane Odrin v turških rokah, ker je sedaj prepozno, da bi se mesto rešilo za Bolgare. Rusija bo sicer vztrajala na korakih, ki so doslej storjeni, ne pripisuje jim pa posebnega pomena. Za Bolgarsko je pot neposrednih pogajanj s Turčijo edina, po kateri se more ubraniti prevelike škode. Pri tem jo bo ruska diplomacija podpirala. Na kakšno vojaško akcijo proti Turčiji pa ni misliti.

STAVKA.

London, 28. Položaj vsled stavke v Londonu je dobil resen značaj. Boje se, da se pridružijo stavki tudi transportni delavci. V Dublinu, kjer je tramvajška stavka, so se primerili veliki izgredi. Množica je razbila vozove.

RUSKI DRŽAVNI PRORAČUN.

Peterburg, 29. Državni proračun je že skoraj dodelan in izkazuje za l. 1914. velikanski narastek. Dohodki so preračunjeni skoraj za 500 milijonov rubljev višje; redni dohodki znašajo skoraj štiri milijarde. Izdatki so se povišali za 250 milijonov rubljev, ki se porazdele za zgradbo železnice, melioracije in seveda tudi za armado in mornarico.

PONEVERBA.

Helsingfors, 29. Pri tukajšnji podružnici splošne nemške družbe za elektriko so prišli

na sleč poneverban, ki dosegajo 200.000 mark. Neko blaginčarko in upravitelja Tegnerja so zaprli.

OGENJ NA PARNIKU.

Frankobrod o. M., 29. »Frankfurter Zeitung« poroča iz Novega Jorka, da je izbruhnil ogenj na parniku »Imperator« hamburško-ameriške družbe. Na krovu parnika je bilo 2000 izseljencev, katerih se je zlotil nepopisen strah. Vsi potniki so se rešili. Dve osebi mrtvi, med njimi drugi oficir Gobrecht, sta mrtvi. Škoda še ni znana, pa bo najbrže zelo velika, ker so morali vse shrambe za živež, kjer je izbruhnil ogenj, preplaviti z vodo.

KITAJSKE HOMATIJE

Manking, 28. Snoči se je mesto splošno bombardiralo. Streljanje se je nadaljevalo vsu noč. Mnogo projektov je eksplodiralo v najbolj obljudenih delih mesta. Tudi od zapada je mesto obkoljeno in mu s tem odrezen dovoz živil.

Revolucija se širi.

Sangaj, 28. Iz Tsingtuja poročajo z dne 20. t. m., da se upor širi, baje ker guverner ni bil priljubljen. Čete v Lungčangu so se uprle, ubile guverneja, ter prestopile k vstašem. V Hajčengu so Tibetanci stopili v ofenzivo. Sovražnosti ob meji so zopet splošne.

Obstreljevanje nemške ladje.

Berlin, 29. V uradnih krogih ne pripisujejo obstreljevanju nemške križarke »Emden« od strani kitajskih vstašev nobene važnosti. Vele-sile hočejo podpirati oficialno vlado v Pekingu.

MEHIKO IN AMERIKA.

Novi Jork, 28. Mehikanska vlada popolnoma molči o Wilsonovi poslanici. Minister Gamboa je sporočil ameriški vladi, da se njena zahteva glede na odstop Huerte ne more izvršiti ker bi bila sicer tudi vsaka prihodnja volitev predsednika odvisna od dovoljenja predsednika Zedinjenih držav.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Varčne gospodinje!

Sladni čaj Dr. pl. Trnkoczyja sladni čaj daje vsakomur kri, moč, živce, spanje, cvetoče lice, okusen zaj-trek. Pri dojenčkih nadomešča materinsko mleko in umirjivost dojenčkov omejuje. Pri bolnih se dosežejo izvrstni uspehi. Na vsak način prihranijo gospodinje 50 odstotkov pri gospodinskih izdatkih, tudi pri mleku in sladkorju. Vsak dan prihajajo naročila s priznanji. Naroča se pri izdelovalstvu lekarnarju Trnkoczyju v Ljubljani zraven rotova, ki je s sladnim čajem izgojil svojih osem zdravih otrok. Po pošti 5 zavitkov po 1/4 kg 4 K franko. Po 60 vinarjev se dobi povsod tudi pri trgovcih. Glavna zaloga na Dunaju v lekarnah Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse 109, Radetzkyplatz 4, Josefstadtstrasse 25, v Gradcu Sackstrasse 4. — Dobi se tudi v vseh prodajalnah konzumnega društva za Ljubljano in okolico.

Delavske konsumne zadruge za Trst, Istro in Furlanijo.

Razpisana mesta prodajalcev in ravnateljev.

Razpisana so mesta ravnateljev in prodajalcev za naša nova skladišča kolonijalne stroke in stroke jestvin.

Zahteva se znanje slovenskega, nemškega in italijanskega jezika. Ponudbe morajo biti opremljene s šolskimi spričevali ter spričevali službovanja in se imajo nasloviti na osrednji urad v Trstu, ulica S. Francesco d' Assisi št. 21, I. nadstropje.

Pogoji glede plače, umika itd. so določeni v službeni pragmatiki.

Ravnateljstvo.

Delavske konsumne zadruge

za Trst, Istro in Furlanijo, (registrovana zadruga z omejenim jamstvom).

Za računanje dividend.

Vabi se člane, naj oddajo v dotičnih skladiščih člansko knjižico z izkaznico vlaganja znamk za delež in 20-kronske znamke za dividende za zadržno dobo 1912—1913 (vse v posebni zalepljeni kuverti) proti potrdilu, izpolnjenem od strani uslužbencev, katero potrdilo morajo člani hraniti do dobe, ko se jim knjižice vrnejo.

Priporočila se članom, da vpišejo na kuverti natančno znesek znamk, številko knjižice, ime, priimek, naslov in dan oddaje.

Prazne kuverte se dobe na zahtevanje v zadržnih skladiščih.

Zadnji rok, predpisan za oddajo dividenčnih znamk, je 31. december 1913. Po preteku te dobe se dividende ne bodo več računale.

Člani ne smejo napolniti kuvert z malimi znamkami. Dotične se bodo brez drugega odvrnilo ter se jih bode moglo zamenjati na račun prihoda nje zadržne dobe.

Stavbene parcele

na Dunajski cesti v Ljubljani pred delavskimi hišami in na Glineah takoj ob mestni meji na Tržaški cesti, vse z najlepšo lego so po izberi za primerne cene

na prodaj.

Več se izve pri lastniku JOS. TRIBUČ, na Glineah štev. 37.

Kavarna Unione v Trstu ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi.

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Francičkanska ul. 8

r. z. z. o. z.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Tržiču
(Gorenjsko)

(najmodernejše podjetje monarhije)

Varstvena znamka

otvori meseca septembra lastno prodajalno

LJUBLJANA

na drobno **Breg 20** na debelo

v Cojzovi hiši.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejši brzoparniki z dvema vrtaicama, električno razsvetljavo,
brezčimnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopej itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom
obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni roki so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa
svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

P. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu občinstvu pri nabavi vsakovrstnega pohištva, ki ga izdeluje v lastni, najmoderneje opremljeni tovarni na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga v mizarstvo stroko spadajoča dela.

Delo je vedno solidno, točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo dopošlje brezplačno v najkrajšem času.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši. Hlebi po 1.75 kg veljajo samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“. — Člani, segajte po njem!

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in načelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5¹/₂ 0** od dne vloge do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K. Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču, na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.